

СЛОВОТВІРНІ ТИПИ ВІДАНТРОПОНІМНИХ ПРИЗВИСКЬ

(на матеріалі неофіційних особових найменувань у говірці
с. Руська Поляна Черкаської області)

**Л. І. Лонська, кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького,
(Черкаси, Україна)**

e-mail: L.Lonska@ukr.net

ORCID: 0000-0003-0996-3586

У статті порушено проблему прізвиськ, або «вуличних назв», що в конкретній говірці мають свою специфіку: вони визначають самосвідомість та самоідентифікацію особистості, ментальність, зумовлену історією, звичаями, традиціями та культурою регіону. Прізвиська є не лише відповідним інформаційним кодом окремої особи, а й несуть у собі інформацію про визначену епоху, створюють культурний портрет нації, стають підґрунтям для дослідження мовних, культурних та історичних процесів у житті українського народу.

Аналіз фактичного матеріалу дав змогу виокремити сім словотвірних типів відантропонімних прізвиськ, кожен із яких представлений структурно-словотвірними моделями. Найбільш продуктивним є словотвірний тип, що його складають складають прізвиська-патроніми та пропатроніми, похідні від чоловічого імені предків – батька, діда, прадіда. Він нараховує 11 структурно-словотвірних моделей. Серед прізвиськ-андронімів високу продуктивність мають структурно-словотвірні моделі з суфіксом -их(а), та -к(а). Активно вживані в говірці матроніми, утворені від імені матері за допомогою суфікса присвійності -ин(а). Досліджено в статті складні й складені прізвиська.

Аналіз словотвірних особливостей прізвиськ жителів конкретного середньонаддніпряньського села засвідчує як загальнонаціональні тенденції виникнення й функціонування цього класу антропонімів, так і специфічні риси онімів.

Ключові слова: онім, антропонім, відантропонімне прізвисько, словотвірний тип, структурно-словотвірна модель, патронім, пропатронім, андронім, матронім, продуктивна модель.

Актуальність. Однією з актуальних проблем сучасної ономастики є дослідження неофіційної антропонімії сільських жителів, у якій представлено систему цінностей, життєву мудрість народу, його світогляд, менталітет, відбито національні й регіональні риси мовців. Чільне місце в цій галузі займають народні прізвиська, які, за словами М. Лесюка, засвідчують «велику словоутворювальну фантазію народу, лексичне багатство мови, величезні потенційні можливості антропонімії системи тієї чи іншої мови» [3, с. 227]. Більшість лінгвістів схиляється до думки, що саме в регіональній антропонімії найповніше відбито національний колорит мови. Із цього приводу П. Чучка зазначає: «Ми дивимося на прізвиська як на розкішний заповідник, у якому ще повнокровним життям живе те, що поза ним, в інших антропонімії класах, давно вже безповоротно відійшло в забуття» [11, с. 168]. Тому об'єктом дослідження обрано сільські прізвиська жителів с. Руська Поляна Черкаського району Черкаської області, що належить до ареалу середньонаддніпряньських говірок. Автор статті є корінним жителем цього села, тому дослідження рідної говірки дає можливість ретельно проаналізувати мотиви неофіційних особових найменувань, спираючись на достовірну інформацію про носіїв прізвиськ. Такий аналіз сприятиме збереженню пам'яті про сімейно-родові неофіційні назви, а також ті, що існували протягом тривалого чи короткого часового відрізка.

Сучасні неофіційні особові найменування із середньонаддніпряньського говору південно-східного наріччя представлено в працях Т. Щербини [13] та автора статті [4], де зацентровано увагу переважно на лексико-семантичній характеристиці прізвиськ чи

подано їхні етнолінгвістичні особливості з оперттям на національну специфіку цього класу онімів. Не вивченими на сьогодні залишаються словотвірні характеристики прізвиськ цього діалекту, що й зумовлює актуальність поставленої проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному мовознавстві активізовані дослідження прізвиськ різних регіонів, які, на думку Т. Щербини, нерівномірно розподілені щодо охоплення діалектних зон [13, с. 10]. Неофіційну антропонімію сходу України представляє О. Антонюк, яка аналізує прізвиська, мотивовані іменами та прізвищами носіїв Донецької області, за семантикою твірної основи та за мотивами виникнення найменувань. Лінгвіст зазначає, що, досліджуючи прізвиська за семантикою антропооснов, ономатологи часто не встановлюють справжнього значення імен, а тільки аналізують їхнє лексичне підґрунтя (оніми, що виникли від назв тварин, рослин, предметів побуту тощо). Методика мотиваційного аналізу прізвиськ, на думку науковця, має переваги, оскільки дає можливість видобути з них більше інформації [2, с. 23].

Прізвиська південно-західного наріччя представлені працями М. Наливайко, яка, досліджуючи неофіційну антропонімію жителів сіл Львівської області, називає декілька найменувань: 1) демінутивно-гіпокористичні варіанти імен; 2) неофіційні присвійні деривати від імен та прізвищ; 3) індивідуальні прізвиська найрізноманітнішого походження та мотивації; 4) сімейно-родові спадкові вуличні назви [7, с. 415]. Мотивацію прізвиськ Прикарпаття досліджує М. Микитин-Дружинець. На основі темпоральної актуальності мотиванта західноукраїнські оніми науковець розглядає як прізвиська з актуальними та неактуальними тепер мотивами [5, с. 275–279].

Сімейно-родові прізвиська Західного Полісся аналізує Н. Шульська, виокремлюючи лексико-тематичні групи онімів цього регіону, та простежує особливості функціонування вуличних найменувань синів і дочок Західного Полісся [12, с. 56–58]. Лексико-семантичні групи прізвиськ Хмельниччини стали об'єктом дослідження К. Андросук [1].

Прізвиська півдня України, зокрема семантику неофіційних особових найменувань назв жителів Херсонщини, вивчає В. Тихоша, яка на основі даних анкетування довела, що 88% жителів досліджуваних сіл мають прізвиська. Науковець покласифікувала ці найменування за джерелом виникнення та семантикою: 1. Видозмінене прізвище. 2. За зовнішніми ознаками. 3. За вчинками, поведінкою, звичками. 4. За національною належністю. 5. За родом занять. 6. За особливостями мовлення [9].

Метою пропонованої розвідки є виокремлення словотвірних типів прізвиськ, мотивованих антропонімами (власними іменами, прізвищами їхніх носіїв).

Матеріали і методи дослідження. Основним методом дослідження став метод опитування інформантів-старожилів села, а також анкетування.

Результати дослідження та їх обговорення. Прізвисько – найменування, що іноді дають людині (крім справжнього прізвища та імені) і яке вказує на яку-небудь рису її характеру, зовнішності, діяльності, звичок [8, VIII, с. 108]. Подібне визначення подає І. Огієнко: «Прізвисько – це найменування, яке дається іноді людині, особливо у сільських громадах, щоб характеризувати зовнішній вигляд, вдачу, звички, від *при+звати*» [6, с. 127]. М. Торчинський указує на те, що «це додаткове (неофіційне) найменування, яке людина отримує на підставі якоїсь її характерної риси, обставин життя, походження або з інших мотивів» [10, с. 151]. Усі ономасти сходяться на тому, що прізвиська як неофіційні найменування присвоюють людям їхні знайомі, сусіди, друзі, інколи навіть рідні поза очі, жартома. Одні з них міцно закріплюють за людиною, їх передають у спадок, інші існують короткий проміжок часу й зі смертю людини часто зникають. У с. Руська Поляна проживає більше ніж вісім із половиною тисяч жителів, із-поміж яких майже всі мають прізвиська, проте помічено тенденцію: молодшому поколінню менш властиві прізвиська, за винятком шкільних. Менше неофіційних найменувань дають некорінним жителям, їх часто називають за офіційним прізвищем або його словотвірним варіантом, що можна кваліфікувати як прізвисько.

Аналіз фактичного матеріалу дав підстави виокремити дві групи відантропонімічних прізвищ залежно від семантики мотивувального слова: 1) прізвища, що походять від власного імені людини; 2) прізвища, утворені від прізвища носія. У межах першої групи виокремлені прізвища, похідні від чоловічого імені, та прізвища, похідні від жіночого імені.

Усі дібрані прізвища об'єднані в словотвірні типи. Проаналізуємо кожен із них.

Словотвірний тип № 1. Прізвища-патроніми та пропатроніми – найменування, мотивовані іменем батька чи діда. Цей тип репрезентований такими структурно-словотвірними моделями (далі – ССМ):

1. Безсуфіксні утворення з фонетичними модифікаціями: *Віхтарі* (< дід *Віктор*, офіційне прізвище *Крижанівські*), *Луці* (< дід *Лука*) чи без видозмін: *Кузьма* (< дід *Кузьма*).

2. Прізвища-плюративи з суфіксами *-ик(и)*, *-чик(и)*, що вказує на пестливу назву: *Панасики*, *Петрики*, *Павлики*, *Юхимчики* (< від імені діда, батька). Ці прізвища стали сімейно-родовими.

3. Прізвища з суфіксом *-ець*. Цю модель утворюють прізвища-плюративи, що характеризують родину: *Трохимці*, *Оврамці* (< дід *Трохим*, *Оврам*).

4. Прізвища-плюративи з суфіксом *-ус(і)*: *Петрусі* (< прадід *Петро*). Це сімейно-родинне прізвище, за яким виникла неофіційна назва вулиці *Петрусівська*.

5. Прізвища-плюративи з суфіксами присвійності *-ець+-(і)*: *Оврамцеві*, *Юхимцеві* (< дід *Оврам*, *Юхим*).

Зазначимо, що зазначені прізвища властиві не всім жителям села, у предків яких було таке ім'я. Вони закріплені лише за конкретними родинами: *Трохимці* – це родина Шевченків, жителів із таким прізвищем у селі багато, тому прізвище й виникло для ідентифікації відповідної родини. *Оврамці*, *Оврамцеві* – родина Перевалів, *Юхимцеві* – родина Кравченків, батько Юхим був пастирем у селі, тому відомий багатьом.

6. Прізвища з суфіксом *-ян*: *Григорян* (< батько *Григорій*).

7. Прізвища з суфіксом *-чук*: *Сименчуки* (< прадід *Семен*).

8. Із суфіксом *-их(а)* на позначення осіб жіночої статі від імені батька: *Стратониха* (< батько *Стратон*); *Арестиха* (< дід *Орест*, жінку знали за прізвищем); *Петрусиха* (< дід *Петро*).

9. Прізвища з суфіксом *-(ів)ськ(і)*: *дівчата Мартинівські* (< дід *Мартин*), *Устимівські* (< дід *Устим*). Так називали дочок і внучок предків *Мартина* чи *Устима*.

10. Прізвища, утворені від імені по батькові, із суфіксом згрубілості *-ут(а)*: *Максюта* (< *Микола Максимович*, був директором школи, дуже суворим, багато дітей боялися його, дехто не любив).

11. Прізвища з суфіксом *-к(а)* на позначення осіб чоловічої статі: *Сенька* (< батько *Семен*, розм. *Сеня*, тому за сином закріпилося саме це найменування, яке проіснувало до самої смерті носія прізвища).

Словотвірний тип № 2. Прізвища-андроніми – назви одружених жінок за іменем (рідше) чи прізвищем чоловіка. Він представлений такими ССМ:

1. Із суфіксом *-их(а)*: *Рудиха* (< прізвище чоловіка *Рудь*), *Дрозяха* (< прізвище чоловіка *Дрозька*), *Капуриха* (< прізвище чоловіка *Капура*), *Мусейчиха* (< прізвище чоловіка *Мусієнко*), *Глобиха* (< прізвище чоловіка *Глоба*), *Кінциха* (< прізвище чоловіка *Кінець*), *Зімиха* (< прізвище чоловіка *Зима*), *Забіячиха* (< прізвище чоловіка *Забіяка*), *Вирвикициха* (< прізвище чоловіка *Вирвикишка*), *Хомиха* (< чоловік *Хома*), *Іваниха* (< чоловік *Іван*), *Йосипиха* (< чоловік *Йосип*), *Кіндратиха* (< чоловік *Кіндрат*), *Генесиха* (< прізвище чоловіка *Генеся*, мотивація не зовсім відома, очевидно, із негативним забарвленням, оскільки родичі при згадуванні прізвища були не зовсім задоволені). Ця модель найпродуктивніша для творення прізвищ осіб жіночої статі, оскільки це явище характерне для всієї Середньої Наддніпрянщини (такі прізвища використовує, наприклад, І. С. Нечуй-Левицький).

2. Із суфіксом *-к(а)*: *Шапранка* (< прізвище чоловіка *Шапран*), *Нешпарка* (< прізвище чоловіка *Нешпарчук*), *Маслячка* (< прізвище чоловіка *Масляк*), *Петричка* (< прізвисько чоловіка *Петрик*, що дісталася йому в спадок від предків, звати чоловіка *Петро*), *Голубка* (< прізвисько чоловіка *Голуб*, у селі є носії офіційного прізвища *Голуб*, за жінкою з цієї родини закріпилося інше прізвисько *Валя Голубова*, або *Валя Руськая*, оскільки жінка родом із Росії), *Зезулька* (< прізвище чоловіка *Зезуль*), *Перевалка* (< прізвище чоловіка *Перевала*).

3. Із суфіксом *-ш(а)*: *Никінша* (< прізвисько чоловіка *Никін*, яке дісталася йому в спадок від діда на ім'я *Никін*).

Словотвірний тип № 3. Прізвиська, утворені від власного чоловічого імені, не пов'язаного з найменуваннями родичів. Він представлений такими ССМ:

1. Прізвиська з псевдоіменем: *Костя* (справжнє ім'я чоловіка *Микола*, який замолоду був дуже високий і худий, тому на основі асоціацій зі словом *кості* й виникло прізвисько). Цей чоловік мав й інше прізвисько *Нікулін* (зовні й характером схожий на актора Юрія Нікуліна, любив посмішити знайомих); *Кузьма* (реальне ім'я *Валентин*), *Сеня* (таке прізвисько закріпилося за дівчиною *Світланою* в шкільному віці, воно збережене до сьогодні).

2. Прізвиська з відповідними фонетико-словотвірними модифікаціями: *Дюся*, *Дюсік* (< *Андрій*, коли хлопець був малим, на запитання, як тебе звати, відповідав: *Дюся*. Прізвисько існує й до цього часу, хоч зараз чоловікові 55 років, до сина ця назва не перейшла); *Лигорець* (< *Ігор*, чоловік працював землевпорядником у сільській раді).

Словотвірний тип № 4. Прізвиська, утворені від жіночого імені. Він представлений такими словотвірними моделями:

1. Матронім – жіноче ім'я матері чи баби + суфікс присвійності *-ин(а)*: *Ленін* (< мати *Олена*, на запитання, чий він, хлопець відповідав: «Ленін», та й ім'я мав Володимир, тобто Володя Ленін, що стало підставою для утворення прізвиська, збереженого на все життя, хоч інший брат має інше прізвисько); *Маня Парасочкина*, *Маня Зінькіна*, *Лідка Мариніна*, *Галя Мотькіна*, *Вера Катіна*, *Коля Пашунькин*, *Віталік Райкин* (за іменем матері). Якщо носія за першим прізвиском знає все село (чи більшість жителів), то інші назви відомі лише у вузькому колі, на окремому кутку чи вулиці. Їх уживають здебільшого люди старшого віку.

2. Пестливе жіноче ім'я баби з суфіксом *-к(а)*, яке належить предкам по жіночій лінії: *Маріка Софейка* (за іменем баби).

3. Гінеконім – назва чоловіка за прізвиском дружини: *Володька Софейкин*.

4. Власне ім'я носія прізвиська з означальним компонентом на позначення фізичного або психічного стану людини, її вади тощо: *Маня Кривенька*, *Галя Больненька*.

Словотвірний тип № 5. Прізвиська, похідні від прізвищ. Такі прізвиська походять, як правило, від дівочого прізвища матері, вони стали сімейно-родовими, перейшли в спадок переважно до синів, онуків по чоловічій лінії: *Віктор Кодак* (прізвище баби по материній лінії), *Лебеді*, *Єременки* (дівочі прізвища бабів).

Словотвірний тип № 6. Прізвиська, похідні від усічених прізвищ. Вони переважно виникають у шкільному віці, деякі з них збережені на все життя, але більшість із часом зникає. Тривалий період (доки живий носій прізвиська) існують такі найменування: *Чена* (< *Чепчуренко*), *Дячок* (< *Дячков*), *Шина* (< *Шинкаренко*), *Філя* (< *Фіалковський*), *Тюлька* (< *Тюленєв*), хоч окремі носії вже померли. Окремий відрізок часу існували такі прізвиська: *Паламар* (< *Паламаренко*), *Столяр* (< *Столяренко*), *Гонта* (< *Гонтар*), *Шева* (< *Шевченко*), *Беля* (< *Бельський*), *Галася* (< *Голосінський*), *Боря* (< *Борисенко*), які виникли в шкільному віці носіїв, сьогодні вони зникли з ужитку.

Словотвірний тип № 7. Прізвиська зі словотвірними модифікаціями офіційного прізвища: *Ковальчуки* (офіційне прізвище *Коваленко*), у селі жителів із прізвищем *Ковальчук* немає. Слід зазначити, що багато жителів села є носіями прізвища *Коваленко*,

проте лише окремі родини мають прізвисько *Ковальчук*; *Перевальчуки* (офіційне прізвище *Перевала*).

Словотвірний тип № 8. Прізвиська, похідні від прізвищ відомих людей. Він репрезентований двома моделями:

1. Запозичені із західноєвропейських мов прізвиська без будь-яких змін у структурі лексеми: *Діксон*, *Джесон* (хлопці сиділи за однією партою, для їхньої ідентифікації без будь-яких мотивів і виникли ці прізвиська, які закріпилися на все життя, хоча на їхніх дітей ці назви не перейшли); *Рембо* (так назвав жінку власний чоловік: жінка була товстою, інколи біла свого чоловіка, який любив випити; пізніше сама жінка називала себе *Рембо*, говорила: «Я *Рембо*», тобто сильна, і чоловік мав її боятися. Жінка померла рано, тому сьогодні це прізвисько поволи забувають); *Марадона* (хлопець любив грати у футбол) та запозичені прізвиська із відповідними фонетико-словотвірними змінами в структурі назви: *Фінділь* (< *Фідель Кастро*, чоловік був моряком, носив бороду, зовні був схожий на кубинського лідера, мати чоловіка не могла вимовити правильно, тому за вадами мовлення й виникло прізвисько), *Бендер* (від *Остан Бендер*, чоловік був великим махінатором, багатьох уводив в оману, душив).

2. Слов'янські прізвища: *Чанаєв* (носії мав ім'я та по батькові *Василь Іванович*, як і персонаж твору та фільму, революційний діяч), *Нікулін* (за однойменним прізвищем відомого актора-коміка).

Словотвірний тип № 9. Складні та складені утворення. Цей тип представлено такими ССМ:

1. Поєднання двох імен, одне з яких є офіційним, інше – те, як реально називали батьки: *Федь-Андрій* (офіційне *Федір*, мати називала *Андрієм*), *Толік-Федь* (офіційне *Федір*, мати називала *Толею*, *Тольком*).

2. Усічене ім'я та по батькові: *Сан Саніч* (офіційне ім'я *Олександр*, чоловік тривалий час сидів у в'язниці, прізвисько закріпилося задля насмішки); *МикМик* (< *Микола Миколайович*, прізвисько виникло ще в шкільному віці й збережено до сьогодні, хоч зараз чоловікові за п'ятдесят).

3. Складене прізвисько, похідне від складного прізвища: *Товсті П'яти* (< прізвище *Товстоп'ят*), *Добрий Вечір* (< прізвище *Добридень*), останнє виникло на основі антонімії одного з компонентів, що створює гумористичний ефект.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, аналіз відантропонімічних прізвиस्क сільських жителів досліджуваної говірки дав підстави з'ясувати їхні словотвірні особливості, установити мотиваційну основу. Найпродуктивнішим словотвірним типом є неофіційні найменування осіб, похідних від чоловічих імен предків носія – батька, діда, прадіда. Такий тип репрезентований одинадцятьма ССМ. Серед словотвірних типів прізвиस्क, мотивованих жіночими іменами, продуктивною є ССМ із суфіксом присвійності *-ин(а)*. Високу активність має словотвірний тип прізвиस्क, похідний від офіційних прізвищ, з усіченням. Перспективу подальших досліджень можуть становити етнолінгвістичні особливості аналізованих особових найменувань та словотвірні типи відапелятивних прізвиस्क.

Список використаної літератури

1. Андрощук К. М. Лексико-семантичні групи прізвиस्क села Копитенці Летичівського району Хмельницької області [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://docviewer.yandex.ua/print.xml?uid=0&sk>.
2. Антонюк О. В. Прізвиська, мотивовані іменами та прізвищами носіїв (на матеріалі антропонімії Донецької області). *Вісник Донецького національного університету. Сер. Б. : Гуманітарні науки*. Вип. 1–2, 2013. Т. 1. С. 23–29.
3. Лесюк М. Прізвиська жителів гуцульських сіл. *Przezwiiska i przydomki w jezykach slowiankich. Czesc 1.* / Pod redakcją Stefana Warchola. Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Sklodowskiej, 1998. S. 227–240.
4. Лонська Л. І. Національна специфіка регіональної антропонімії (на матеріалі прізвиस्क села Руська Поляна Черкаської області). *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія : Філологія (мовознавство)* : зб. наук. праць. Гол. ред. Н. Л. Іваницька. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер»». 2012. Вип. 16. С. 366–371.

5. Микитин-Дружинець М. Сучасні прізвиська Стрийщини. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Серія : Філологічні науки*. 2010. Вип. 89 (3). С. 275–279.
6. Митрополит Іларіон. Етимологічно-семантичний словник української мови. Вінніпег, 1995. Т. 4. П–Я. 557 с.
7. Наливайко М. Неофіційна антропонімія сучасного села. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2012. Вип. 56. Ч. 1. С. 340–346.
8. Словник української мови : В 11 тт. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
9. Тихоша В. Семантика сільських прізвиськ Херсонщини [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://docviewer.yandex.ua/print.xmluiid=0&sk>
10. Торчинський М. М. Українська ономастика : навчальний посібник. Київ : Міленіум, 2010. 238 с.
11. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття : дис. докт філол. наук : 10.02.01 «Українська мова». Київ, 1969. 671 с.
12. Шульська Н. М. Неофіційна антропонімія Західного Полісся : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Луцьк, 2011. 20 с.
13. Щербина Т. В. Неофіційні особові найменування в говірці села Журавка Шполянського району Черкаської області. *Мовознавчий вісник*. Вип. 20. Черкаси, 2015. С. 10–15.

References

1. Androshchuk, K. M. (2016). *Lexical and semantical groups of nicknames of the village Kopytentsy of Letychivskiy district Khmelnytsky Region* [Electronic resource] / Mode of access: <https://docviewer.yadex.ua/print.xmluiid=0&sk> (in Ukr.).
2. Antonyuk, O. V. (2014). Prizvyska, motyvovani imenamy ta prizvyshchamy nosiiv (na materialі antroponimii Donetskoї oblasti). [Nicknames motivated by natives' names and nicknames (on the material of the Donetsk Region antroponymy)]. *Herald of the Donetsk National University. Series B.: Humanities. Vol. 1–2*, Т. 1, 23–29 (in Ukr.).
3. Lesyuk, M. (1998). Nicknames of the Gutsul villages countrymen. *Przezviska iprzydomki w jezykach slowiankich. Czesc 1 / Pod redakcija Stefana Warchola. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Sklodowskiej*, 227–240 (in Pol.).
4. Lonska, L. I. (2012). Natsionalna spetsyfika rehionalnoi antroponimii (na materialі prizvysk sela Ruska Poliana Cherkaskoi oblasti) [National peculiarities of regional antroponymy (on the material of the village Ruska Polyana nicknames, Cherkasy Region)]. *Scientific Notes of Kotsyubynsky State University at Vinnytsya. Series: Philology (Linguistics): collection of scientific works. Ed. Ivanytska N. L. Vinnytsya : TOV «Firm»Planer»*. Vol. 16, 366–371 (in Ukr.).
5. Mykytyn-Druzhynets, M. (2010). Suchasni prizvyska Stryshchyny. [Modern nicknames of the Stryshchyna]. *Scientific Notes of Vynnychenko State University at Kirovograd. Series: philological sciences*. Vol. 89 (3), 275–279 (in Ukr.).
6. Metropolitan Ilarion (1995). *Etimological and semantical Dictionary of the Ukrainian language*. Vinnipeg, 1995. Т. 4, 557 (in Ukr.).
7. Nalyvayko, M. (2012). Neoficijna antroponimiya suchasnogo sela [Unofficial antroponymy of contemporary village]. *Herald of Lviv University. Series of Philology*. Vol. 56. P. 1, 340–346 (in Ukr.).
8. *Dictionary of the Ukrainian Language: In 11 volumes*. Kyiv: Scientific Thought, 1970–1980 (in Ukr.).
9. Tykshosha, V. (2012). *Semantics of the Khersonshchyna countrymen's nicknames* [Electronic resource] / Mode of access: <https://docviewer.yandex.ua/print.xmluiid=0&sk> (in Ukr.).
10. Torchynsky, M. M. (2010). *Ukrainian Onomastics: textbook*. Kyiv: Millennium, 238 s (in Ukr.).
11. Chuchka, P. P. (1969). Antroponimiya Zakarpattya [Antroponymy of the Trans-Carpatians]: dissertation for a doctor degree in philology: speciality 10.02.01 «Ukrainian language». Kyiv, 671 (in Ukr.).
12. Shulska, N. M. (2011). Neoficijna antroponimiya Zaxidnogo Polissya [Unofficial antroponymy of the West Polissya]: synopsis of thesis for a candidate degree in philology: 10.02.01. Lutsk, 20 (in Ukr.).
13. Shcherbina, T. V. (2015). Neofitsiini osobovi naimenuvannia v hovirtsi sela Zhuravka Shpolianskoho raionu Cherkaskoi oblasti. [Unofficial personal names in the dialect of the village Zhuravka Shpolyansky district, Cherkasy Region]. *Linguistic Herald. Vol.20*. Cherkasy, 10–15(in Ukr.).

L. I. LONSKA. WORD-BUILDING TYPES OF NICKNAMES DERIVED FROM PERSONAL NAMES (ON THE MATERIAL OF THE RUSKA POLYANA DIALECT, CHERKASY REGION)

Summary. Introduction. *Nicknames take an important place in the regional antroponymy. They have their own peculiarities of the given dialect: they form the person's self-consciousness and self-identification; they also determine the person's mentality formed by the history, customs, traditions and culture of the given region. That's why investigations of this type of onyms have always been actual in modern linguistics. A nickname is beleived to be notonly a certain information code of a person, it also includes information of the given century, and it*

creates nation's cultural portrait. It is unofficial persons' names that give us possibility to learn linguistic, cultural and historic processes in the Ukrainian people's life. The analysis of nicknames from different regions offers different results; they are determined by the particular antroponymic situation in the given social environment.

***Purpose** of the article is to single out word-building types of nicknames, motivated by personal names.*

***Results.** The analysis of our material gave us possibility to single out seven word-building types of nicknames derived from antroponymic names. Each of these types is represented by structural and semantic models. The most productive word-building type is the type of patronymic nicknames derived from men's names of their ancestors – their fathers, grandfathers, grandgrandfathers. It includes 11 structural word-building models. Highly productive are the structural and semantic models with suffix «-ux(a)», and «-к(a)». Matronymic nicknames are also widely used in the given dialect. They are usually derived from mothers' names by means of the suffix «-ун(a)».*

We also examined compound and composite nicknames which are formed by means of truncated names and patronymics; they may also be formed by means two names (mainly men's names).

***Conclusions.** The analysis of the word-building peculiarities of nicknames derived from citizens' antroponymic names of the given Middle Dnieper Region village indicates of both national tendency of this class of antroponyms formation and of particular features of onyms found in the lexical, phonetical and structural variants. They are connected with intralinguistic and extralinguistic factors.*

***Key words:** onym, antroponym, nickname, word-building type, structural and building model, patronymic, andronym, matronymic, productive model.*

Надійшла до редакції 13.05.19

Прийнято до друку 28.05.19